

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dnia 23 listopada 1929 roku.

186.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. Głos prasy łotewskiej o kwestji wileńskiej.-	I.	1.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

2. "Lietuvos Žinios" o roli Rady stanu.-	III.	1.
3. "Rytas" o linii politycznej lewicy litewskiej.-	"	1.
4. "Lietuvos Aidas" w sprawie zamknięcia gimnazjów.-	"	2.
5. Założenie związku litewskiego w Rydze.-	"	3.
6. Święta pocztowców.-	"	3.
7. Wystawa drobiu.-	"	3.
8. Dokoła sprawy emigrantów litewskich.-	"	3.
9. Wycieczka amerykańska.-	"	3.
10. Zreformowanie stanu sanitarnego Kowna.-	"	3.
11. Pomiar magnetyczny morza Bałtyckiego.-	"	3.
12. Kredyty.-	"	3.
13. Komitet eksportowy.-	"	3.
14. Instytucje naukowe w Kownie.-	"	4.
15. Uruchomienie kas oszczędnościowych.-	"	4.
16. Eksport gęsi.-	"	4.
17. Podróżnik dokoła świata w Kłajpedzie.-	"	4.
18. Próbné gospodarstwo.-	"	4.
19. Z komitetu jubileuszowego W.Ks. Witolda.-	"	4.

-----000000000000-----

-009900-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Głos prasy litewskiej o kwestji wileńskiej.

"Lietuvos Aidas" w Nr. 266 z dnia 21. XI. r. b. podaje, iż w ostatnim numerze litewskiego tygodnika "Taisniba" ukazał się artykuł byłego prezesa zarządu Związku byłych wojskowych Litwy. Artykuł ten, omawiając działalność Polski w Wileńszczyźnie i Letgalji, między innymi zaznacza:

Mamy dość kłopotów u siebie i nie byłoby potrzeby szukać ich u innych. Nie można jednak pominąć kwestji wileńskiej, gdyż jest ona sprawą nie tylko litewską, lecz i litewską. Twór polskiej polityki imperjalistycznej - kwestja wileńska - był przyczyną nie dojdęcia do skutku związku państw bałtyckich, który jest więcej niż potrzebny dla zagwarantowania niepodległości naszemu państwu. Zagarniając w 1920 r. Wilno, Polska unicestwiła wszelkie możliwości zrealizowania związku bałtyckiego. Kwestja wileńska stała się kwestją polityczną, która w wielkim stopniu dotyczy naszych litewskich nacjonalnych politycznych interesów. To jednak nie wszystko. My mamy również z Polską swoją "kwestję wileńską" o przynależność sześciu gmin, do których Polska pretenduje. Z powodu też tych gmin również nie mamy z Polską granicę, a jedynie linię demarkacyjną. Jest to gmatwanina, której usunięcie może nam sprawić dużą niespodziankę, gdyż pewien silny i aktywny odłam w Polsce głosi i działa w kierunku nie tylko oderwania Letgalji i przyłączenia do Polski, lecz również do tarcia przez Litwę do Kuronji i inkorporowania do Polski Litawy. Wszyscy dobrze wiemy, kto dyryguje polskim separatyzmem i akcją polonizacyjną Letgalji. Nasze interesy wymagają, ażebyśmy żelazną ręką zerwali nie tylko ten separatyzm w Litwie, lecz również skończyli z nim niedającym nam nadszkalowaniem imperjalistom polskim i szukali współpracy z Litwą i Estonją. Z Litwą mamy granicę na przestrzeni z górą 100 klm., bardzo ważną dla utrzymania naszej niepodległości. Litwa nie nosi się z agresywnymi względem nas zamiarami. Łączy ją z Litwą nie tylko pokrewieństwo, lecz może w przyszłości wspólna historia. Każdy o tym wie, jedynie politycy nie chcą tego zrozumieć. Litwa z powodu Wilna jest w stanie wojny z Polską. Politycy jednak nasi chcą być dla obu przyjaciółmi. Jest to sytuacja absurda, która odpycha nas od Litwy, ani o włos nie zmniejszając agresywnych względem nas dążeń Polski, gdyż Polacy, widząc bierność naszych polityków, mają prawo uważać nas za niedojrzały politycznie kolektyw. Takie położenie nie może trwać długo, jeżeli nie chcemy pozostać sami. Powinniśmy więc zdecydować się i wbrać możemy tylko Litwę, gdyż Polacy nigdy nie mogą być prawdziwymi sprzymierzeńcami. Podczas wyzwolenia Letgalji nie mogli oni tam zostać i obecnie wzmacniają się tam pokrywając. Organizują kadry partizanów i separatystów, które w potrzebnej chwili mają otworzyć bramę dla "powstańców" polskich dźwizg. Powinniśmy czuwać, aby nie zaskoczyła nas jakaś awantura. Wilno również może być dla Polski progiem do awantur przeciw nam. To też powinniśmy stanąć po stronie Litwy i ścierać rozstrzygnięcia kwestji wileńskiej w najbliższej przyszłości. Lepiej będzie, jeżeli ze strony Polski wionie na nas dyplomatyczny chłód, niż polsko-bermontowskie awantury przeciw Letgalji, które mogłyby zdecydować o państwowej i narodowej niepodległości Litwy. Zamiast polityki nadszkalowania, potrzebna jest aktywna i konsekwentnie wpływająca z faktycznych okoliczności linja polityczna.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Žinios" o roli Rady Stanu.

"Lietuvos Žinios" Nr.266 z dn.21.XI.1929 r. Art.p.t."Przypominając Radę Państwa". Streszczenie:

W swoim czasie urzędówka zarzucała naszym sejmom, że nie umiały one wydawać doskonałych ustaw i że po stworzeniu Rady Państwa ustawy będą dobre i poważne. Oświadczyliśmy wówczas, że instytucja ta nie ma przyszłości i bynajmniej nie zastąpi sejmu.

I rzeczywiście. Już dużo wody ułynęło od tego czasu, gdy została założona Rada Państwa, dotychczas jednak nie widzimy jeszcze jej pracy. Nikt w Litwie nie wie, czy odbywa ona posiedzenia, czy też ich nie odbywa, jakie rozważa kwestje i jakie pisze ustawy. Wiemy tylko, że do Rady Państwa wyznaczono kilka osób, co jednak one robią - zostaje dla wszystkich tajemnicą. Tymczasem egzystencja Rady Państwa jest połączona z wydatkami, które obciążają nasz budżet. To też jest bardzo naturalnem, że powstaje pytanie: czy stworzenie Rady Państwa było poważnie obmyślane? Przecież o konieczności jakiejś instytucji państwowej wnioskuje się według jej pracy i twórczości, a Rada Państwa obecnie wyraźnie dowiodła swej mocy twórczej w dziedzinie opracowywania ustaw.

Teraz chyba i sami przeciwnicy parlamentaryzmu rozumieją, że nie mając parlamentu, nie doczekamy się doskonałych ustaw, chociażbyśmy posadzili do Rady Państwa wszystkich prawników i byłych ministrów.-

"Rytas" o linii politycznej lewicy litewskiej.

"Rytas" Nr.264 z dnia 21.XI.r.b.Art.p.t."Ustrój pięści".

Streszczenie:

Rząd nie powinien mieć innego celu oprócz służenia społeczeństwu w granicach tego ustroju, jakim społeczeństwo transformuje się do wyższej cywilizacji i kultury. Niestety, często przekracza się te granice i nachyla społeczeństwo do ideologii partji rządzącej. Często rząd obawiając się utracenia prestige'u, gnębi społeczeństwo o innej ideologii, denerwuje się, popełnia nietakt i wstawia sobie na pośmiwisko. Gorzej jeszcze jest, gdy rząd tym czynnym narzędziem chce przykryć tętniące życie. 31 listopada 1926 r. jest dobrym świadkiem sprawiedliwości tego twierdzenia. Gdy nasza ucząca się młodzież, nie mogąc inaczej wpłynąć na popełniających błędy rząd ludowo-socjaldemokratyczny, zbierała się na wiece, rząd powinien być zainteresowany się tem i nie odwracać się od wyrażonych tu żądań społeczeństwa. Wszelako rząd ludowo-demokratyczny wolał zlikwidować nieprzejrnie dla niego zjawisko przy pomocy policji kennej. Akt ten jeszcze bardziej usposobił społeczeństwo przeciw niemu i doprowadził do wypadków 17-go grudnia.

Żaden rząd nie może kierować się tylko własnym uznaniem. Nawet taki, którego postawił sejm, powinien wsłuchiwać się w głos społeczeństwa, ustępować a nie tłumaczyć niewłaściwego postępowania tem, że jest on owocem woli społeczeństwa, gdyż nieraz partje pod płaszczykiem wyborów, dochodzi do władzy drogą uzurpacji. Niestety, musimy oświadczyć, że tylko w ten sposób doszedł do władzy rząd ludowo-socjaldemokratyczny. Oszczerstwem, obietnicami, a nie otwartą walką, partje te zdobyły zaufanie społeczeństwa.

Idej nie można popierać pięścią. Realny polityk pozwala im przejawiać się, uzgadnia je i zmusza do służenia społeczeństwu. Ten bardziej idee przejawiające się u młodzieży. Cieszymy się z nich,

choćby były jaknajfantastyczniejsze, gdyż jest to oznaką żywotności i dowodem, że nie będą oni pociemku pełzali po ziemi. Nawet w carskiej Rosji rząd tolerował przejawy społeczne u młodzieży.

W dniu 21 listopada studentów katowano i tratowano kołmi nie za działalność antypaństwową, a za demonstrację swych przekonań. Mieli oni do tego prawo, szczególnie znając demokratyczne i liberalne przekonania członków rządu, którzy zawsze żądali wolności zebrań i słowa. Wszelako fakt z 21 listopada dowiódł, że żądania te nie są b'najmniej szczerze. Te swobody demokratyczne deklarowano jedynie jako sposób walki agitacyjnej. Po ujęciu władzy w swe ręce, okazali się i w życiu publicznym i w sejmie, stronnikami dyktatury. Dzięki swej, chociaż mieszanej większości przeprowadzali w sejmie wszystko co chcieli, nie uwzględniając innych aktualnych spraw, zaś 21-go listopada dowiedli, że nie tolerują nawet innych przekonań.

Jeżeli dzisiaj przypominam ten wypadek, to nie dlatego, by wyrządzić komuś przykrość. rzyletni okres dowiódł nam, że b'najmniej nie pozbyliśmy się tych wad, które doprowadziły do tak smutnego wypadku i dziś jeszcze kompetencje działalności rządu mieszczą się z granicą pracy społecznej. Odbywają się między nimi wyścigi i nieraz społeczeństwo musi ustąpić dziedzinie tylko do niej należącej. I dziś jeszcze nie toleruje się obcych przekonań i nie uzgadnia się ich w akord wspólnej pracy. W grupach politycznych za dużo jest egoizmu i łatwo się zapomina, że państwo powinno służyć nie interesom jednej grupy, a całemu społeczeństwu litewskiemu.-

"Lietuvos Aidas" w sprawie zamknięcia gimnazjów.

W związku z polemiką, jaka powstała w prasie z powodu zamknięcia gimnazjum w Uelanie, "Lietuvos Aidas" w Nr. 266 z dn. 21.XI. w artykule "Więcej szczerości", między innymi pisze:

Frasa chrześcijańskiej demokracji i częściowo mniejszości narodowych sprawia takie wrażenie, jakgdyby ministerstwo oświaty systematycznie gnębiło wyższe i średnie szkoły prywatne. Z tego powodu chcielibyśmy tu zrobić kilka uwag, któreby dowiodły, w jakim stopniu jest uzasadniony hałas szczególnie chrześcijańskiej demokracji. Ministerstwo oświaty na zapomogi dla szkół prywatnych wyznacza z górą milion litów. Z pieniędzy tych korzystają przeważnie szkoły "Saulė" i "Zyburis". Czwą jest to dowód, że rząd gnębi szkoły katolickie. Wreszcie, co do egzaminów w szkołach średnich i wyższych, ministerstwo postępuje zupełnie poprawnie, gdyż pod tym względem szkoły prywatne z prawami szkół państwowych zrównane są ze szkołami państwowymi. Szkoły bez praw, muszą naturalnie być poddane kontroli przedstawicieli rządu, jeżeli chcą, aby wydawane przez nich świadectwa były prawomocne narówni ze świadectwami szkół rządowych. Z drugiej strony, nie możemy ukryć, że społeczeństwo narodowe na "Saulė" i "Zyburis" zapatruje się nie jako na szkoły katolickie, lecz jako na instytucje naukowe o tendencji chrześcijańsko-demokratycznej. Ministerstwo oświaty musi otworzyć na to oczy. Instytucje państwowe znają niejednego wypadku, gdy ze szkół tych wychodzą fanatyczni agitatorzy chrześcijańsko-demokratyczni, którzy podczas wakacji nie tylko agitują przeciw narodowym organizacjom i strzelcom, lecz i przeciw samemu rządowi.

Zawsze chcielibyśmy widzieć w organizacji "Pavasaris" tylko jedynie apolityczną młodzież katolicką. Nie możemy jednak milczeć, gdy młodzie gimnazjalisci z tych szkół wstępują do "Pavasaris", organizują oddział na oddziale i często tak je "oświecają" politycznie, jak drugorzędni agitatorzy partji chrześcijańskiej demokracji. Znane są wypadki, gdy jeden z uczniów "Zyburis" ~~na~~ podburzony przez pewnego pavasarininką, stracił zwrócić, inni zaś w Litwie cierpliwie czekają, kiedy nareszcie ustanie w Litwie "meksykańskie" prześlado-

wanie katolików. Ministerstwo oświaty nie może opiekować się szkołami, w których panuje tak niezdrowy duch. Naszym zdaniem, ministerstwo oświaty wykazuje zbyt wiele przychylności dla szkół chrześcijańskiej demokracji.

Na zakończenie należy otwarcie powiedzieć, że cały alarm o szkoły prywatne średnie i wyższe jest korzystny nie katolikom, lecz pewnemu kierunkowi politycznemu, który we wszystkich swych poczynaniach opowiada się, iż ma na względzie jedynie naukę Kościoła katolickiego. Dlaczegożby nie pomówić o tem zupełnie otwarcie to wieleby wyjaśniło.-

Z a ł o ż e n i e z w i ą z k u l i t e w s k i e g o w R y d z e . W dniu 17 b.m. odbyło się w Rydze posiedzenie Litwinów ryskich, w którym wzięło udział 20 przedstawicieli 9-ciu organizacyj litewskich. Uchwalono założenie wspólnego centrum litewskiego oraz rozważano opracowaną przez specjalną komisję projekt statutu tego centrum.-

S w i ę t o p o c z t o w c ó w . W dniu 30 listopada w Kłajpedzie odbędzie się święto pracowników poczt, telegrafów i telefonów, oraz poświęcenie sztandaru Związku tych pracowników.-

W y s t a w a d r o b i u . W Kłajpedzie odbyła się wystawa drobiu, na której wystawiono dużo rzadkich eksponatów.-

D o k o ł a s p r a w y e m i g r a n t ó w l i t e w s k i c h . Dochodzenie w sprawie emigrantów litewskich terrorystów, Jana Bielawskiego, Wacława Wirsznickiego i Stanisława Staszajtisa, zostało już zakończone i przekazane prokuratorowi sądu wojennego. Wyjaśniło się, iż przybyli oni do Litwy z całym programem aktów terrorystycznych.-

W y o i e c z k a a m e r y k a Ń s k a . W drodze do Litwy do Bremenu przybyło 54 ~~osób~~ Litwinów amerykańskich, którzy mają zamiar zwiedzić Litwę.-

Z r e f o r m o w a n i e s t a n u s a n i t a r n e g o K o w n a . W tych dniach kowieńska rada miejska stwierdziła na swym posiedzeniu, iż obecne warunki sanitarne w Kownie są bardzo złe i wobec tego powierzyła byłemu prezydentowi Litwy d-rowsi Griniusowi, opracowanie nowych przepisów sanitarnych.-

P o m i a r y m a g n e t y c z n e m o r z a F a ł t y c k i e g o . Władze litewskie mają zamiar w ciągu lata następnego roku przeprowadzić na wybrzeżu litewskim nad Fałtykiem pomiary i badania magnetyczne. Ministerstwo komunikacji prace te ma powierzyć Estonji, która ma specjalny statek.-

K r e d y t y . Suma wydatków przez Bank Litewski kredytów w ciągu września r.b. wyniosła 90 milj. litów, z tego: na handel eksportowy 24 milj. lt., przemysł - 31 milj., handel maszynami rolniczymi - 5.500.000 lt., dla rolników - 6 milj., towarzystw i związków rolniczych - 3 milj., spółdzielni - 1½ milj. i towarzystwom drobnego kredytu i bankom spółdzielczym - 3.300.000 tl. Innym dziedzinom gospodarczym, jak np. handlowi importowemu, właścicielom domów, wydano bardzo nieznaczne kredyty.-

K o m i t e t e k s p o r t o w y . W tych dniach został opracowany statut t.zw. komitetu eksportowego. Do komitetu tego wejdą po jednym przedstawicielu z ministerstw: skarbu, rolnictwa i spraw zagranicznych, Izb rolniczej i handlowo-przemysłowych i kłajpedzkiej izby handlowej. Prezesem komitetu będzie przedstawiciel ministerstwa skarbu. Komitet będzie się troszczył o uregulowanie eksportu, jego ułatwienie i podniesienie jakości eksportowanych towarów. Na utrzymanie technicznego personelu komitet otrzyma środki z funduszu eksportowego.

Uchwałykomitetu będą miały praktyczne znaczenie wówczas tylko, gdy zatwierdzi je ministerstwo skarbu.-

I n s t y t u c j e n a u k o w e w K o w n i e . W 1928/29 roku szkolnym w Kownie było: 12 gimnazjów z ~~4.089~~ 4.089 uczniami i 8 szkoły średnie z 399 uczniami, uniwersytet z 4.002 studentami, dwa progimnazja 167 uczniów, szkoła Sztuk pięknych - 154 uczni, szkoła Muzyczna - 268 uczni, szkoła techniczna - 310 uczni, szkoła ogrodnictwa - 20 uczni, cztery szkoły rzemieślnicze i gospodarstwa domowego - 185 uczni, seminarjum duchowne - 108 uczni, 4 seminarja nauczycielskie - 500 uczni, kursa maturalne - 323 uczni, 2 kursy buchalteryjne - 125 uczni, kursy pocztowo-telegraficzno-telefoniczne - 51 uczni, 38 szkół początkowych - ~~XX~~ 5.591 uczni oraz szkoła policyjna. Razem - 94 instytucje naukowe z 16.290 uczniami.-

U r u c h o m i e n i e k a s o s z c z ę d n o ś c i o w y c h . Zorganizowane w myśl rozkazu premiera i ministra skarbu Tubelisa kasy oszczędnościowe, zostaną uruchomione od dnia 1 grudnia przy oddziałach Banku Litewskiego w Kłajpedzie, Szylkarczmie, Kibartach i Birżach.-

E k s p o r t g ę s i . Przystąpiono już do eksportowania gęsi do Niemiec i Anglii.-

P o d r ó ż n i k d o k o ła ś w i a t a w K ł a j p e d z i e . W tych dniach do Kłajpedy przybył podróżnik dokoła świata, litewski skaut z Wilna, Stanisław Ożelis, który po zajęciu przez Polaków Wilna, uciekł zagranicę i już 6-tv rok podróżuje dokoła świata, wszędzie głosząc, o prawach Litwy do Wileńszczyzny i imperjalistycznej polityce Polski.-

P r ó b n e g o s p o d a r s t w o . Ministerstwo rolnictwa przystępuje do założenia w Litwie doświadczalnego gospodarstwa. Gospodarstwo ma być założone w olickim majoracie.-

Z k o m i t e t u j u b i l e u s z o w e g o W . K s . W i t o 1 - d a . W tych dniach do komitetu jubileuszowego wstąpili: przedstawiciel ministerstwa spraw wewnętrznych i przedstawiciel związku ludowców litewskich. W ten sposób w Litwie nie zostało żadnej organizacji społecznej czy politycznej, któraby nie przystąpiła do komitetu obchodu.-